

Dagbesteding in coronatijd

Handreiking op basis van de Wmo 2015

De coronamaatregelen raken ook de dagbesteding. Deze handreiking bevat aandachtspunten voor iedereen die dagbesteding organiseert of laat organiseren en voor iedereen die dagbesteding bezoekt of waarvan een naaste de dagbesteding bezoekt. De handreiking richt zich op dagbesteding die gefinancierd wordt vanuit de Wmo 2015 en in principe extramuraal plaatsvindt. Hierbij kun je bijvoorbeeld denken aan dagbesteding op basis van de Wmo 2015 aan ouderen, mensen met een beperking en mensen met psychische problematiek. Zowel in locaties van een zorgaanbieder, in buurt- en dorpshuizen of op andere locaties in de wijk zoals zorgboerderijen.

Uitgangspunten voor dagbesteding

Beschikbaarheid

- Gemeenten hebben de wettelijke opdracht om passende zorg en ondersteuning te bieden aan bewoners die onvoldoende zelfredzaam zijn of onvoldoende in staat zijn tot participatie. De door de gemeente gecontracteerde aanbieders hebben de taak om dit uit te voeren.
- Iedereen die voor de uitbraak van het coronavirus gebruik maakte van dagbesteding, krijgt in principe vanaf 1 juni 2020 weer een vorm van dagbesteding aangeboden. Eventueel in de vorm van een alternatief. Dit geldt ook voor cliënten waarvan na 1 juni 2020 duidelijk is geworden dat ze dagbesteding nodig hebben.
- Dagbesteding moet veilig zijn voor zowel cliënten als medewerkers. De richtlijnen van het RIVM moeten daarom in acht worden genomen. Dat geldt voor zowel de algemene coronarichtlijnen: <https://www.rivm.nl/coronavirus-covid-19> als voor de richtlijnen voor het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen in de Wmo-zorg: <https://lci.rivm.nl/covid-19/pbm-beleid-wmo>. Indien de dagbesteding plaatsvindt in een openbare en overdekte binnenruimte, is het dragen van een mondkapje verplicht. Dit geldt niet voor mensen die vanwege hun beperking of ziekte geen mondkapje kunnen dragen. Meer informatie hierover staat op rijksoverheid.nl/mondkapjes.

Alternatieve vormen

- Uitgangspunt is dat de dagbesteding door kan gaan en zo goed mogelijk wordt ingevuld. Indien de reguliere vorm van dagbesteding (voor een bepaalde cliënt) niet (of niet volledig) mogelijk is, spant de aanbieder zich maximaal in om een alternatieve vorm van dagbesteding te bieden.
- Indien cliënten of hun naaste(n) er zelf voor kiezen voorlopig geen gebruik te maken van dagbesteding, dient deze afweging gerespecteerd te worden. Van de aanbieder wordt verwacht dat deze ervoor zorgt dat de betrokkenen over toereikende en begrijpelijke informatie beschikken om deze afweging te kunnen maken. De cliënt moet dan ten minste inzicht hebben in de mogelijkheden om veilig gebruik te maken van de dagbesteding. En in de (gezondheids)risico's die verbonden zijn aan het niet gebruikmaken van dagbesteding. Voor de cliënt vertrouwde professionals, bijvoorbeeld de casemanager dementie ingeval van dementie, kunnen een belangrijke rol spelen bij de door de cliënt en hun naasten te maken afweging. Het is daarnaast van belang dat de cliënt of hun naaste(n) goed contact houden met de aanbieder of gemeente over de risico's.

Voorbeelden van alternatieve vormen van dagbesteding:

- Movisie: <https://www.movisie.nl/coronadossier-over-dagbesteding> en <https://www.movisie.nl/artikel/infographic-alternatieven-dagbesteding-tijdens-coronacrisis>
 - Sociaal werk Nederland: <https://www.sociaalwerk nederland.nl/thema/goede-voorbeelden>
 - Alzheimer Nederland: <https://www.alzheimer-nederland.nl/over-ons/belangenbehartiging/ondersteuning-gemeente/maatwerk>
 - Waardigheid en Trots: <https://www.waardigheidentrots.nl/praktijk/mooie-initiatieven-coronacrisis/#>
- Ondanks dat veel openbare ruimten gesloten zijn kunnen georganiseerde en besloten vormen van dagbesteding wel plaatsvinden op locaties zoals buurt- en dorpshuizen en in zaaltjes van de bibliotheek. Hierbij moeten de RIVM richtlijnen in acht genomen worden.

Cliënten met een verhoogd risico

- Sommige cliënten hebben een verhoogd risico op een ernstig beloop van het coronavirus als gevolg van een kwetsbare gezondheid. Zij maken samen met hun naasten, de aanbieder/zorgverlener mantelzorg of de wettelijk vertegenwoordiger, de afweging tussen het risico op besmetting met corona en de nadelige gevolgen van het niet kunnen komen naar de dagbesteding.
- Het missen en/of het aanpassen van dagbesteding kan een achteruitgang, eenzaamheid, extra stress en spanningen veroorzaken bij de cliënt, diens naaste(n) en/of mantelzorg(s). Dit zijn grote risicofactoren voor spanningen in huis. Het is daarom van belang hierop extra alert en scherp te zijn en zoveel mogelijk een passende oplossing te bieden. In alle gevallen geldt dat wanneer de cliënt niet, of slechts deels, naar de dagbesteding kan, het belangrijk is dat de aanbieder op regelmatige basis (telefonisch) contact met de cliënt onderhoudt. Hierbij moet aandacht zijn voor de vraag of de zorg- of thuissituatie nog verantwoord is.
- Voor cliënten met (ernstige vormen van) dementie of een verstandelijke beperking, is continuïteit van de dagbesteding essentieel voor hun kwaliteit van leven en die van de mantelzorg/familie. Hiermee wordt voorkomen dat de mantelzorg/familie overbelast raakt. Bij deze doelgroep is er wel extra aandacht nodig voor de veiligheid van cliënt, zorgmedewerker en mantelzorg/familie, omdat de doelgroep zich niet aan de voorschriften kan houden, zoals 1,5 meter afstand en het gebruik van mondkapjes. Zorg voor goede communicatie met de direct betrokkenen over de mogelijkheden om toch (alternatieve vormen) van dagbesteding te bieden. Besteed daarbij aandacht aan de angst voor besmetting, geef tips voor de afweging van voor- en nadelen van thuis blijven, maak gebruik van de beschikbare goede voorbeelden zoals beschikbaar op: <https://www.alzheimer-nederland.nl> en treedt zo nodig in overleg met de gemeente over de mogelijkheden.

Aanvullende aandachtspunten voor de organisatie van of het bezoek aan de dagbesteding

Risiconiveau en basisregels

- Houd rekening met het risiconiveau dat geldt voor de regio waarin de dagbesteding plaatsvindt: <https://coronadashboard.rijksoverheid.nl>.
- Ook bij de dagbesteding moeten de basisregels in acht worden genomen: 1,5 meter afstand houden; Vaak handen wassen en hoesten en niezen in de elleboog; Bij klachten thuis blijven en een test laten uitvoeren. Het in acht nemen van deze basisregels kan betekenen dat aanpassing van de dagbesteding noodzakelijk is. Het kan hier bijvoorbeeld gaan om een andere (meestal grotere) locatie, het splitsen van groepen, het instellen van looppaden of het aanpassen van de inrichting van de locatie: <https://www.vgn.nl/documenten/handreiking-dagbesteding-de-gehandicaptenzorg>.
- Voor het al dan niet gebruiken van mondkapjes door cliënten en andere betrokkenen tijdens en onderweg van en naar dagbesteding gelden de volgende richtlijnen: <https://www.knv.nl/coronaprotocollen>.
-

Toegankelijkheid

- Zorg als aanbieder dat een gezondheidscheck plaatsvindt bij de deelnemers aan en medewerkers bij de dagbesteding: <https://www.rivm.nl/documenten/gezondheidscheck> en <https://www.vgn.nl/documenten/handreiking-dagbesteding-de-gehandicaptenzorg>. Blijf zo nodig thuis: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-covid-19/openbaar-en-dagelijks-leven/in-thuisquarantaine-door-corona>.

Meerkosten

- Directe meerkosten, die aanbieders van dagbesteding op basis van de Wmo 2015 maken als gevolg van de coronacrisis en die een direct gevolg zijn van het volgen van de richtlijnen van het RIVM, worden vergoed. Deze afspraak loopt in ieder geval door tot 1-1-2022: <https://vng.nl/artikelen/continuïteit-financiering-meerkosten-en-compensatie-sociaal-domein>.

Doorbetaling bij niet geleverde zorg

- Bij zorg in natura kan de gemeente besluiten aanbieders, die zorg niet kunnen leveren als gevolg van corona, toch door te betalen. Met terugwerkende kracht vanaf 1 oktober 2020 mogen budgethouders met een PGB op basis van de Wmo 2015 (en of de Jeugdwet) ook besluiten om niet geleverde zorg door te betalen. Dit is echter alleen mogelijk als de budgethouder of de zorgverlener besmet is geraakt met het coronavirus, in quarantaine moet of als de dagbesteding i.v.m. de maatregelen de zorg niet kan leveren: <https://vng.nl/nieuws/doorbetaling-niet-geleverde-pgb-zorg-opnieuw-ingevoerd>. Van de zorgaanbieder wordt een uiterste inspanning gevraagd de zorg (eventueel op alternatieve wijze) te organiseren en de budgethouder wordt geadviseerd hierover contact op te nemen met de gemeente.

Vervoer

- Vervoer van en naar de dagbesteding moet veilig en conform de RIVM-richtlijnen plaatsvinden: <https://www.knv.nl/coronaprotocollen>.

Persoonlijke beschermingsmiddelen

Voor medewerkers die Wmo-ondersteuning bieden zijn de uitgangspunten voor het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen vastgelegd in een richtlijn van het RIVM:

<https://lci.rivm.nl/covid-19/pbm-beleid-wmo>. In deze richtlijn komen onder meer de verschillende vormen van dagbesteding aan de orde en de dan geldende voorschriften voor het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen.